

Uloga zakonskih regulativa u poticanju društveno - odgovornog poslovanja pravnih osoba u kontekstu donacija ili darivanja

Legislative role in encouraging corporate social responsibility practice of legal entities in the context of donations

¹Antea Janković, ²Mara Tokić

^{1,2}Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira, Mike Tripala 6, Split
e-mail: ¹antea.jankovic@aspira.hr, ²mara.tokic@aspira.hr

Sažetak: *Budući da društveno - odgovorno poslovanje ima sve veći značaj u današnjem poslovanju organizacija (Kotler, P. i Lee, N., 2011) postavlja se pitanje na koji način navedeni koncept utječe na eksterne i interne dionike profitno orijentiranih organizacija. Republika Hrvatska implementirala je strateške i zakonske dokumente koje služe kao smjernice pri primjeni društveno - odgovornog poslovanja u praksi. Analizom Zakona o porezu na dobit, Zakona o porezu na dodanu vrijednost i poreznom regulacijom donacijom hrane prikazat će se stanje postojećega hrvatskoga zakonodavstva u području društveno - odgovornog poslovanja profitno orijentiranih organizacija. Cilj ovoga rada prikazati je zakonske regulative u ostvarenju poreznih olakšica u kontekstu darivanja i donacija pravnih osoba u općekorisne svrhe neprofitnim organizacijama civilnih društava.*

Ključne riječi: *društveno - odgovorno poslovanje, darivanje, donacije, porezne olakšice*

Summary: *Since the concept of corporate social responsibility is of growing importance in today's business organizations (Kotler, P. and Lee, N., 2011), the question arises as to how this concept affects external and internal stakeholders of profit-oriented organizations. The Republic of Croatia has implemented strategic and legal documents that serve as guidelines for the application of corporate social responsibility in practice. The analysis of the income tax law, the value added tax law and tax regulation of food donations will show the state of the existing Croatian legislation in the field of socially responsible business of profit-oriented organizations. The aim of this paper is to present legal regulations in the realization of tax relief in the context of donations made by legal entities for non-profit purposes to nonprofit civil society organizations.*

Key words: *corporate social responsibility, donations, tax reliefs*

1. Uvod

Razvoj informacijskih tehnologija, koje omogućuju veću informiranost potrošača i podizanje razine obrazovanja stanovništva, usmjerili su profitno orijentirane organizacije da se uz ostvarivanje dobiti bave aktivnostima za izgradnju odnosa s kupcima, dobavljačima, zaposlenicima i se širim društvenim okruženjem. Društveno - odgovorno proaktivno djelovanje organizacija iznad razina koje su propisane zakonom postalo je ustaljena praksa u razvijenom poslovnom svijetu (Dropulić, 2020).

Primjena društveno- odgovornoga poslovanja predstavlja dodatnu vrijednost proizvodima i uslugama, što rezultira povećanju pozitivne reputacije i izgradnjom imidža organizacija u društvenom okruženju (Skoko i Mihovilović, 2014). Reputacija ima ključnu ulogu u stvaranju odnosa prema eksternim i internim interesno utjecajnim skupinama koje čine svi dionici profitno orijentiranih organizacija.

Literatura vezana za područje društveno - odgovornoga poslovanja često spominje internu dimenziju društvene odgovornosti pod kojom se podrazumijeva uvođenje društveno - odgovornih aktivnosti u upravljanju ljudskih resursa profitno orijentiranih organizacija. Interna dimenzija predstavlja aktivnosti u vidu edukacija zaposlenika vezano za održivi razvoj i podizanje svijesti o društveno - odgovornom poslovanju (Maurer i Mueller-Camen, 2013), zaštite zdravlja i sigurnosti na radu (Šijaković i sur, 2014.) i volontiranje zaposlenika. Eksterna dimenzija društvene odgovornosti se odnosi na zajednicu u kojoj organizacija posluje, što uključuje donacije, humanitarne akcije, volonterske inicijative, odnos prema okolišu napore usmjerene prema razvoju lokalne zajednice i slično (Rupp i Mallory, 2015). Iako se društveno - odgovorno poslovanje ne može svesti isključivo na donacije, ne umanjujući pritom ulogu koju imaju za zajednicu, nastavak stručnog rada fokusiran je na ostvarenje poreznih olakšica u kontekstu darivanja i donacija.

2 . Društveno - odgovorno poslovanje

Europska komisija definira društveno - odgovorno poslovanje u dokumentima poput Green Paper iz 2011. godine ili ISO norma 26000 (International Organization for Standardization, 2010). Europska komisija, kao izvršno tijelo Europske unije, klasificira koncept društveno - odgovornog poslovanja kao „skup aktivnosti poduzeća usmjerenih k ispunjavanju pravnih obaveza definiranih zakonom i ugovorima, ali i aktivnosti kojima poduzeće ispunjava obaveze, koje ne proizlaze iz formalno-pravnoga okvira, kao što su ulaganje u razvoj ljudskoga kapitala, zaštita životne sredine i unapređenje odnosa sa svim interesnim grupama“. Norma ISO 26000 (HRN ISO 26000:2010, Smjernice o društvenoj odgovornosti) daje upute o načinima integracije društveno - odgovornoga ponašanja u organizaciju obuhvaćajući sljedeća načela: organizacijsko upravljanje koje se treba fokusirati na odgovorno i etično ponašanje, poštivanje ljudskih prava, poštivanje zakona o radu i radnih odnosa, utjecaj poslovnih aktivnosti na okoliš, transparentnost i poštovanje interesa svih dionika, poštivanje potrošača i uključivanje u razvoj zajednice s ciljem razvoja lokalne zajednice.

Integracija ekonomskih, okolišnih i društvenih aspekata u osnovnu poslovnu aktivnost smatra se modelom trostruke bilance koji je uvršten 1996. godine kao sastavni dio u sustav kvalitete ISO 14001 (međunarodna norma za upravljanje okolišem) te ključni element norme SA8000 (međunarodna, verifikacijska norma za auditiranje i certifikaciju sukladnosti za društvenu odgovornost). Primjena modela trostruke bilance nastoji proširiti proces odlučivanja organizacija i javnoga objavljivanja podataka kako bi se prilikom donošenja poslovnih odluka uzeli u obzir utjecaji koje će one imati na društvo i okoliš, a ne samo na dobit (Dwyer, 2015). Model trostruke bilance obuhvaća vrijednosti i procese na koje se organizacije trebaju fokusirati kako bi što više smanjile bilo kakve negativne posljedice poslovanja na društvo.

Kako se svijest o društvenoj odgovornosti organizacija svakim danom povećava, a zahtjevi za ostvarenje održivoga poslovanja postaju sve stroži, državne institucije i međunarodne organizacije prepoznale su potrebu za izdavanjem novih i ažuriranjem postojećih dokumenata koji pruže smjernice za društvenu odgovornost organizacija. Strateški i zakonski dokumenti Republike Hrvatske i navedene norme služe organizacijama kao podloga za prepoznavanje moralne i pravne odgovornosti za posljedice svojih aktivnosti, s ciljem planiranja društveno odgovornih budućih poslovnih strategija.

3 . Zakonska regulativa ostvarenja poreznih olakšica u kontekstu darivanja ili donacija pravnih osoba u općekorisne svrhe neprofitnim organizacijama

Porezne olakšice u kontekstu donacije i doniranja, kao jedno od načina ostvarenja aktivnosti društveno - odgovornog poslovanja, su tzv. nestandardne olakšice, a koje su ovisne o visini

dokumentirano dokazanih konkretnih izdataka poreznoga obveznika (Blažić, 2006). One su pravna osnova za umanjene krajnje porezne obveze pravnim osobama koji u okviru svoje poslovne djelatnosti doniraju i daruju. Zakonom o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21) darovanje je definirano kao davanje u novcu, dobrima i uslugama bez protučinidbe, dok su darovanje i donacije sinonimi i s poreznog stajališta imaju potpuno isto značenje (Friganović, 2011). Pozitivni porezni zakoni Republike Hrvatske koji uređuju svojim odredbama načine stjecanja prava ostvarenja porezne olakšice za darivanje ili donacije pravnih osoba su Zakon o porezu na dobit (NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20) i Zakon o porezu na dodanu vrijednost (NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22) te pripadajući im pravilnici.

3.1 . Zakon o porezu na dobit

Pravnim osobama, definirane Pravilnikom o porezu na dobit (NN 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20, 1/21) kao obveznicima poreza i sukladno odredbama čl. 7. st. 7. naslovnog zakona, neće biti povećana porezna osnovica za darovanja učinjena u tuzemstvu za kulturne, znanstvene, odgojno-obrazovne, zdravstvene, humanitarne, sportske, vjerske, ekološke i druge općekorisne svrhe udrugama i drugim osobama koje navedene djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, ako vrijednosti takvih darovanja nisu veća od 2% od ukupno iskazanoga prihoda prethodne godine. U tom smislu podrazumijeva se i plaćanje troškova za zdravstvene, zakonom taksativno navedene slučajeve i potrebe fizičkih osoba koje rješavanje nije plaćeno bilo kojim oblikom zdravstvenoga osiguranja niti putem terećenja sredstava fizičke osobe, a pod uvjetom da je darovano plaćanje troškova obavljeno na žiro-račun primatelja dara ili zdravstvene ustanove i na temelju vjerodostojnih isprava. Iz zakonskih odredbi mogu se izlučiti glavni elementi koji moraju biti kumulativno ispunjeni u svrhu priznanja porezne olakšice, a to su vrsta i visina, namjena i prostorno ograničenje darivanja te status i djelatnosti krajnjih primatelja.

Darovanja i donacije mogu biti učinjene u svim predviđenim oblicima, ali samo unutar granica Republike Hrvatske, o kojima je potrebno voditi urednu dokumentaciju i poslovne knjige, odnosno koju je potrebno dokazivati vjerodostojnim ispravama koje potpuno, nedvojbeno i istinito odražavaju nastali poslovni događaj (Opći porezni zakon. NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20) te iz koje moraju biti vidljivi podatci o nadnevku davanja, ime i prezime i OIB primatelja darovanja, način isplate i darovana svota. Pravne osobe, sukladno zakonskim obvezama i osnivačkom aktu, donose odluku o donaciji iz koje je vidljiva namjena, primatelj i iznos darovanja, dok će vrsta vjerodostojne isprava ovisiti o obliku donacije.

Visina donacije ne smije biti viša od one propisane, osim ako odlukama ili potvrdama nadležnih ministarstava o provedbi financiranja posebnih programa i akcija nije iznimkom određeno. Primjerak iznimke je uputa Ministarstva financija kojim se regulira porezni tretman donacija danih u svrhu otklanjanja posljedica katastrofe uzrokovane potresom na području Sisačko-moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije, 14. siječnja 2021., a kojom obveznici poreza na dobit mogu utvrditi porezno priznate rashode neovisno o visini prihoda ostvarenoga u prethodnoj godini. Nastavno, može se zaključiti kako novoosnovane pravne osobe ne mogu tretirati donacije kao porezno priznati trošak, dok u slučaju da obveznik poreza u prethodnom razdoblju posluje s gubitkom, rashodi učinjeni za darovanja za neprofitne namjene ne uvećavaju porezni gubitak (Zuber i Ivanović, 2006)

Iz zakonom definirane namjene i svrhe darovanja možemo uočiti kako se ona podudara s ključnim obilježjima krajnjih primatelja donacije. Primatelji su najčešće udruge (prema rezultatima istraživanja (Nacionalna zaklada za razvoj društva, 2021) udruge su najbrojniji oblik neprofitnih organizacija u RH), dok to mogu biti i zaklade, fundacije, ustanove, vjerske zajednice i sl. Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19) iste strogo definira i regulira kao oblike slobodnoga i dobrovoljnoga udruživanja u svrhu zaštite ili zauzimanja za različita opća dobra, ciljeve i koristi bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi. Iz navedenoga može se zaključiti kako donacije ne mogu biti korištene u druge svrhe osim za neprofitne djelatnosti, a koje po svojim karakteristikama su

društveno odgovorne i korisne aktivnosti. Kod donacija fizičkim osobama radi se o svrhi očuvanja zdravlja, tijela, života i dostojanstva, a kojom se iskazuje odgovornost prema zajednici.

3.2. Zakon o porezu na dodanu vrijednost

Prilikom doniranja pravna osoba mora brinuti je li je prema odredbama zakona porezni obveznik te obračunava li porez na dodanu vrijednost (dalje: PDV) ovisno o vrsti donacije. Ako je pravna osoba porezni obveznik PDV-a, prilikom doniranja u robi, stvarima ili uslugama u vrijednost visine darovanja uračunati će i vrijednost doniranoga s pripadajućim PDV-om i nastat će mu obveza plaćanja PDV-a na darivane stavke. S obzirom na to da zakon ne predviđa novac kao predmet oporezivanja možemo zaključiti kako se za donacije u novcu ne obračunava PDV niti je potrebno izdavati račun.

3.3. Porezna regulacija donacija hrane

Zakonska novina u poreznom sustavu uvedena je 2015. godine Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (NN 130/2015) kojim se donacija hrane i hrane za životinje priznaje kao porezno priznati manjak s motrišta PDV-a onom poreznom obvezniku koju istu donira u svrhu sprječavanja njenog uništavanja, zaštite okoliša, pomoći krajnjim primateljima ili pak u slučaju elementarne nepogode. Na takve ne oporezive isporuke ne obračunava se PDV pri računanju vrijednosti, dok će pri nabavi iste donator imati pravo na odbitak pretporeza (Slavulj Pavletić, 2016). Porezno se priznaje donirana vrijednost do 2% prihoda prethodne godine (osim u slučaju doniranja hrane za elementarne nepogode), uz uvjet pravovremenoga podnošenja izvješća nadležnoj poreznom područnom uredu na propisan način. Krajnji primatelji mogu biti isključivo neprofitne humanitarne pravne osobe registrirane kao posrednici pri Ministarstvu poljoprivrede. Pravila za doniranje hrane i hrane za životinje, rokovi ostvarenja poreznih olakšica, uvjete koje mora ispunjavati posrednik u lancu doniranja hrane te sadržaj i način vođenja Registra posrednika u doniranju hrane uređena su Pravilnikom o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje (NN 119/15, 118/18, 91/19).

4. Zaključak

Podignuta svijest europskih zemalja o filantropiji te o mogućnostima i prednostima primjene društveno - odgovornog poslovanja, kao i naponi Europske unije pri usklađivanju jedinstvenih zakonskih regulativa na svojem prostoru, navelo je Republiku Hrvatsku da svojim svojim poreznim zakonskim i podzakonskim aktima regulira uvjete ostvarenja poreznih olakšica onim subjektima koji provode društveno poželjne aktivnosti poput darivanja ili donacija, a u svrhe poticanja stvaranja dodanih vrijednosti društvu i ostvarenja politika i usvojenih strategija razvoja. Ovakva vrsta porezne stimulacije je poželjna za Republiku Hrvatsku i njezine građane jer ukazuje na otvorenost prema razvoju u smjeru održivoga poslovanja budućnosti. No, unatoč napretku prepoznavanja potrebe primjene društvenoga, odgovornoga koncepta i postojeće aktivne zakonodavne uloge pri motiviranju provođenja istoga, postojeća zakonska regulacija uvjeta i ostvarenja poreznih olakšica u tom kontekstu je stroga. Unatoč svemu, možemo zaključiti kako interes za provođenje društveno - odgovornoga koncepta u Republici Hrvatskoj postoji te se može očekivati njegov razvoj, kao i razvoj poreznih zakonskih normi.

Literatura

1. Šijaković, A., Krišto, I., Batak, M. (2013). „Društveno - odgovorno poslovanje i zaštita zdravlja i sigurnost na radu“. Zagreb, Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na rad, SIGURNOST, vol. 55 (4), str. 359 – 367.
2. Blažić, H. (2006). „Usporedni porezni sustavi: Oporezivanje dohotka i dobiti“. Rijeka, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 135.
3. Dropulić, I. (2020). „Analiza prakse izvještavanja o društvenoj odgovornosti društava za osiguranje i reosiguranje“. Zagreb, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 18., Br. 1.

4. Dwyer, L. (2015). "Model trostruke bilance kao osnova održivog turizma: mogućnosti i izazovi", Zagreb, *Acta turistica*, Vol. 27., Br. 1.
5. Europski parlament (2001). GREEN PAPER. „Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility”, preuzeto s: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf) (28.10.2021.)
6. Friganović, M. (2011). "Oporezivanje darovanja u Republici Hrvatskoj". *Računovodstvo i porezi u praksi*, str. 82, preuzeto s: <https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/privici/ripup11-06-082.pdf>
7. Hrvatski zavod za norme, (2010). HRN ISO 26000:2010, Smjernice o društvenoj odgovornosti. <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=54> (29.10.2021.)
8. Hrvatski zavod za norme, (2015). Norma HRN EN ISO 14001:2015, Upravljanje okolišem. <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=53> (29.10.2021.)
9. Kotler, P., Lee, N. (2009). „Društveno odgovorno poslovanje – Suvremena teorija i najbolja praksa”. Zagreb, M.E.P. d.o.o.
10. Maurer I., Mueller-Camen M. (2016). *Nachhaltiges Personalmanagement. CSR und Human Resource Management, Management-Reihe Corporate Social Responsibility*. Berlin Heidelberg, Springer-Verlag, str.17-30.
11. Ministarstvo financija (2021.) Porezni tretman donacija danih u svrhu otklanjanja posljedica katastrofe uzrokovane potresom na području Sisačko - moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije, preuzeto s: https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Potres_informacije.aspx (24.01.2021.)
12. Nacionalna zaklada za razvoj društva (2011.) Procjene stanja razvoja organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj, preuzeto s: https://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/procjena_stanja_2011.pdf (24.01.2022.)
13. Opći porezni zakon. NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20.
14. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost. NN. 130/2015.
15. Pravilnik o porezu na dobit. NN 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20, 1/21.
16. Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje. NN 119/15, 118/18, 91/19.
17. Rupp D. E., Mallory D. B. (2015). „Corporate Social Responsibility: Psychological, Person-Centric, and Progressing“. *The Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, str. 211-236.
18. SA8000 (norma za auditiranje i certifikaciju sukladnosti za društvenu odgovornost), preuzeto s: <https://sa-intl.org> (29.10.2021.)
19. Skoko, B., Mihovilović, M. (2014). „Odnosi s javnošću u funkciji društveno odgovornog poslovanja”. *Praktični menadžement*, str. 84-91.
20. Slavulj Pavletić, A. (2016). „Porezni aspekt sustava doniranja hrane u Hrvatskoj“. Institut za javne financije, *Porezni vjesnik 2/2016*, str. 55.
21. Zakon o obveznim odnosima. NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21.
22. Zakon o porezu na dodanu vrijednost. NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 138/20, 39/22.
23. Zakon o udrugama. NN 74/14, 70/17, 98/19.
24. Zuber, M., Ivanović, M., (2006). „Priručnik o pravnom, poreznom i carinskom sustavu za nevladine organizacije u Republici Hrvatskoj“. Budimpešta, Europski centar za neprofitno pravo (European Center for Not-for-Profit Law - ECNL), str. 38.

Antea Janković, Mara Tokić: Uloga zakonskih regulativa u poticanju društveno - odgovornog poslovanja pravnih osoba u kontekstu donacija ili darivanja